

N á v r h

ZÁKON

ze dne 2020

o úpravách poskytování ošetrovného v souvislosti s mimořádnými opatřeními při epidemii, a o změně zákona č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, ve znění pozdějších předpisů

Parlament se usnesl na tomto zákoně České republiky:

ČÁST PRVNÍ

POSKYTOVÁNÍ OŠETŘOVNÉHO V SOUVISLOSTI S MIMOŘÁDNÝMI OPATŘENÍMI PŘI EPIDEMII

Čl. I

§ 1

(1) Pro účely tohoto zákona se mimořádným opatřením při epidemii rozumí

a) krizové opatření vyhlášené orgánem krizového řízení podle krizového zákona a mimořádné opatření vydané orgánem ochrany veřejného zdraví podle zákona o ochraně veřejného zdraví k ochraně obyvatelstva a prevenci nebezpečí vzniku a rozšíření infekčních onemocnění, pokud se tato opatření týkají zákazu osobní přítomnosti dětí, žáků a studentů v zařízeních a školách nebo jejich částech uvedených v § 39 odst. 1 písm. b) bodu 1 zákona o nemocenském pojištění nebo v § 70 odst. 2 písm. f) zákona o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů v důsledku onemocnění COVID-19 způsobené novým koronavirem označovaným jako SARS CoV-2 (dále jen „onemocnění COVID-19“),

b) nařízení karantény dítěti nebo osobě uvedené v § 3 odst. 1 písm. c) v přímé souvislosti s onemocněním COVID-19,

c) opatření podle školského zákona nebo prováděcích právních předpisů, kterým došlo k uzavření zařízení (jeho části) uvedeného v § 39 odst. 1 písm. b) bodu 1 zákona o nemocenském pojištění nebo v § 70 odst. 2 písm. f) bodu 1 zákona o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů a které bylo přijato v přímé souvislosti s onemocněním COVID-19.

(2) Nároky podle tohoto zákona vznikají a trvají do 30. června 2021.

(3) Nestanoví-li se v tomto zákoně jinak, platí zákon o nemocenském pojištění.

(4) Tento zákon se použije na právní vztahy, které nejsou upraveny přímo použitelným předpisem Evropské unie v oblasti sociálního zabezpečení¹⁾.

§ 2

(1) Za nařízení příslušného orgánu o uzavření zařízení podle § 39 odst. 1 písm. b) bodu 1 zákona o nemocenském pojištění nebo podle § 70 odst. 2 písm. f) zákona o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů se považuje též opatření uvedené v § 1 odst. 1 písm. c).

(2) Zařízením podle § 39 odst. 1 písm. b) bodů 1 a 2 zákona o nemocenském pojištění nebo podle § 70 odst. 2 písm. f) bodů 1 a 2 zákona o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů se rozumí též zařízení určené pro péči o osoby, které jsou závislé na pomoci jiné osoby aspoň ve stupni I (lehká závislost) podle zákona o sociálních službách.

(3) § 39 odst. 5 písm. b) zákona o nemocenském pojištění se neuplatní, jde-li o nárok na ošetrovné podle § 39 odst. 1 písm. b) bodu 1 zákona o nemocenském pojištění, a jde-li o zaměstnance činné na základě dohody o pracovní činnosti, též § 39 odst. 5 písm. g) zákona o nemocenském pojištění.

§ 3

(1) Nárok na ošetrovné má též zaměstnanec, který nemůže vykonávat v zaměstnání práci z důvodu péče o

a) dítě ve věku od 10 let, které nedovršilo 13 let ke dni zákazu osobní přítomnosti dítěte z důvodu mimořádného opatření při epidemii v zařízeních a školách uvedených v § 1 odst. 1 písm. a), pokud jsou splněny podmínky uvedené v § 39 odst. 1 písm. b) bodě 1 nebo 2 zákona o nemocenském pojištění,

b) nezaopatřené dítě, které je závislé na pomoci jiné osoby aspoň ve stupni I (lehká závislost) podle zákona o sociálních službách a nemůže navštěvovat školu z důvodu mimořádného opatření při epidemii; nezaopatřenost dítěte se posuzuje podle zákona o důchodovém pojištění,

c) osobu ve věku nad 10 let, která je umístěna v zařízení uvedeném v § 2 odst. 2, ale toto zařízení nemůže navštěvovat z důvodu mimořádného opatření při epidemii;

podmínkou nároku na ošetrovné je, že osoba uvedená v písmenech a) až c) žije se zaměstnancem v domácnosti, nejde-li o péči o tuto osobu jejím rodičem.

(2) Zaměstnanec činný na základě dohody o pracovní činnosti nebo na základě dohody o provedení práce a zaměstnanec vykonávající zaměstnání malého rozsahu, kteří nejsou účastni nemocenského pojištění v kalendářním měsíci, v němž vznikla potřeba péče, mají nárok na ošetrovné též, pokud byli účastni nemocenského pojištění aspoň ve třech kalendářních měsících bezprostředně předcházejících kalendářnímu měsíci, v němž vznikla potřeba péče.

---

¹⁾ Například nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004 ze dne 29. dubna 2004 o koordinaci systémů sociálního zabezpečení, v platném znění, nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009 ze dne 16. září 2009, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení (ES) č. 883/2004 o koordinaci systémů sociálního zabezpečení, v platném znění, nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1231/2010 ze dne 24. listopadu 2010, kterým se rozšiřuje působnost nařízení (ES) č. 883/2004 a nařízení (ES) č. 987/2009 na státní příslušníky třetích zemí, na které se tato nařízení dosud nevztahují pouze z důvodu jejich státní příslušnosti.

(3) Nárok na ošetřovné, na které vznikl nárok podle tohoto zákona, zaniká skončením zaměstnání.

(4) Nárok na výplatu ošetřovného není v období školních prázdnin a volných dnů vyhlášených ředitelem školy v průběhu školního roku.

(5) Ošetřovné se nevyplácí za dny pracovního klidu v kalendářním týdnu, pokud zaměstnanci v tomto týdnu nevznikl nárok na výplatu ošetřovného ani za 1 kalendářní den, který měl být pro zaměstnance pracovním dnem v kalendářním týdnu a v němž potřeba péče trvala.

§ 4

(1) Podpůrčí doba u ošetřovného se prodlužuje o dobu, po kterou trvalo uzavření zařízení nebo školy nebo jejich části z důvodu mimořádného opatření při epidemii uvedeného v § 1 odst. 1 písm. a) nebo c), a o dobu, po kterou trvalo nařízení karantény uvedené v § 1 odst. 1 písm. b).

(2) V rámci podpůrčí doby stanovené podle odstavce 1 je možné vystřídání podle § 39 odst. 4 věty první zákona o nemocenském pojištění i vícekrát, přičemž vystřídání není možné v jednom kalendářním dnu; podmínky nároku na ošetřovné a rozhodné období se přitom u každého oprávněného posuzují ke dni prvního převzetí péče.

(3) Při výplatě ošetřovného za podpůrčí dobu prodlouženou podle odstavce 1 se postupuje obdobně podle § 110 zákona o nemocenském pojištění.

§ 5

Výše ošetřovného za kalendářní den činí od 1. září 2020 do 30. června 2021 80 % denního vyměřovacího základu.

§ 6

(1) Ošetřovné se vyplácí za jednotlivé kalendářní měsíce, a to za dny péče vykázané na předepsaném tiskopisu; v případě vystřídání podle § 4 odst. 2 se na tomto tiskopisu uvádějí též dny, v nichž o dítě nebo jinou osobu pečoval druhý oprávněný.

(2) Při uplatnění nároku na výplatu ošetřovného podle § 109 odst. 5 písm. b) zákona o nemocenském pojištění v případě uzavření zařízení uvedeného v § 39 odst. 1 písm. b) bodu 1 zákona o nemocenském pojištění a § 2 odst. 2 nebo jeho části na základě nařízení příslušných orgánů se potvrzení o uzavření tohoto zařízení nahrazuje prohlášením zaměstnance, který žádá o dávku; to platí obdobně pro trvání nebo ukončení tohoto uzavření. V žádosti o dávku se uvede jméno, příjmení a rodné číslo dítěte a název a adresa zařízení, které dítě navštěvuje. Ustanovení § 97 odst. 1 věty poslední a § 106 zákona o nemocenském pojištění se nepoužijí.

(3) Zaměstnavatel je povinen na předepsaném tiskopisu potvrdit skutečnosti rozhodné pro nárok na ošetřovné v případě zaměstnanců uvedených v § 3 odst. 2. Porušení této povinnosti se považuje za porušení povinnosti podle § 97 odst. 1 zákona o nemocenském pojištění.

§ 7

Zařízení uvedené v § 39 odst. 1 písm. b) bodu 1 zákona o nemocenském pojištění a § 2 odst. 2 sděluje pro účely kontroly na žádost orgánu nemocenského pojištění údaje potřebné pro

ověření skutečností uvedených v § 6 odst. 2. Žádosti se podávají a údaje se sdělují v elektronické podobě způsobem umožňujícím dálkový přístup, nedojde-li mezi zařízením a orgánem nemocenského pojištění k jiné dohodě.

§ 8

(1) Nárok na služební volno s poskytnutím služebního příjmu podle § 71 odst. 2 zákona o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů má též příslušník bezpečnostního sboru, který nemůže vykonávat službu z důvodu péče o dítě nebo osobu v případech uvedených v § 3 odst. 1.

(2) Doba služebního volna s poskytnutím služebního příjmu podle § 71 odst. 2 zákona o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů se prodlužuje o dobu, po kterou trvalo uzavření zařízení nebo školy z důvodu mimořádného opatření při epidemii uvedeného v § 1 odst. 1 písm. a) nebo c), a o dobu, po kterou trvalo nařízení karantény uvedené v § 1 odst. 1 písm. b).

Čl. II

§ 9

Přechodná ustanovení

(1) Podle tohoto zákona se postupuje i při posuzování nároků na ošetřovné za období od 1. září 2020 do dne nabytí účinnosti tohoto zákona.

(2) Ošetřovné vyplacené za kalendářní dny v období ode dne 1. září 2020 do dne nabytí účinnosti tohoto zákona v nižší výši, než je výše ošetřovného stanovená podle § 5 tohoto zákona, se bez žádosti doplatí do 30 dnů ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona.

(3) Podle § 4 odst. 1 se postupuje i v případě, že podpůrná doba podle zákona o nemocenském pojištění již uplynula přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona. Podle § 8 odst. 2 se postupuje i v případě, že služební volno bylo již ze stejného důvodu vyčerpáno přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona.

ČÁST DRUHÁ

Změna zákona o nemocenském pojištění

Čl. III

§ 10

Zákon č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, ve znění zákona č. 585/2006 Sb., zákona č. 181/2007 Sb., zákona č. 261/2007 Sb., zákona č. 239/2008 Sb., zákona č. 305/2008 Sb., zákona č. 306/2008 Sb., zákona č. 479/2008 Sb., zákona č. 2/2009 Sb., zákona č. 41/2009 Sb., zákona č. 158/2009 Sb., zákona č. 227/2009 Sb., zákona č. 302/2009 Sb., zákona č. 303/2009 Sb., zákona č. 362/2009 Sb., zákona č. 157/2010 Sb., zákona č. 166/2010 Sb., zákona č. 347/2010 Sb., zákona č. 73/2011 Sb., zákona č. 180/2011 Sb., zákona č. 263/2011 Sb., zákona č. 341/2011 Sb., zákona č. 364/2011 Sb., zákona č. 365/2011 Sb., zákona

č. 375/2011 Sb., zákona č. 458/2011 Sb., zákona č. 470/2011 Sb., zákona č. 1/2012 Sb., zákona č. 167/2012 Sb., zákona č. 169/2012 Sb., zákona č. 396/2012 Sb., zákona č. 401/2012 Sb., zákona č. 303/2013 Sb., zákonného opatření Senátu č. 344/2013 Sb., zákona č. 64/2014 Sb., zákona č. 250/2014 Sb., zákona č. 267/2014 Sb., zákona č. 332/2014 Sb., nálezu Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 14/2015 Sb., zákona č. 131/2015 Sb., zákona č. 204/2015 Sb., zákona č. 317/2015 Sb., zákona č. 47/2016 Sb., zákona č. 190/2016 Sb., zákona č. 298/2016 Sb., zákona č. 24/2017 Sb., zákona č. 99/2017 Sb., zákona č. 148/2017 Sb., zákona č. 183/2017 Sb., zákona č. 195/2017 Sb., zákona č. 259/2017 Sb., zákona č. 310/2017 Sb., zákona č. 92/2018 Sb., zákona č. 335/2018 Sb., zákona č. 111/2019 Sb., zákona č. 164/2019 Sb., zákona č. 277/2019 Sb., zákona č. 315/2019 Sb., zákona č. 255/2020 Sb. a zákona č. 300/2020 Sb., se mění takto:

1. V § 96 se za větu druhou vkládá věta „Zaměstnavatel je dále povinen ve lhůtě uvedeně ve větě první uschovávat originály žádostí svých zaměstnaných osob, jde-li o dávky podle § 4 písm. b) až f), a dalších podkladů, jejichž kopie předal okresní správě sociálního zabezpečení postupem podle § 97 odst. 1 věty druhé.“.

2. V § 97 odstavec 1 zní:

„(1) Zaměstnavatel je povinen přijímat žádosti svých zaměstnaných osob o dávky, s výjimkou nemocenského, a další podklady potřebné pro stanovení nároku na dávky a jejich výplatu a neprodleně je spolu s údaji potřebnými pro výpočet dávek předávat okresní správě sociálního zabezpečení. Žádosti a podklady podle věty první zaměstnavatel převede do elektronické podoby a předává je elektronicky okresní správě sociálního zabezpečení, a to způsobem stanoveným Českou správou sociálního zabezpečení, který je uveden na jejích internetových stránkách; pro převedení žádosti a podkladu do elektronické podoby postačí forma prosté kopie. Údaje pro výpočet dávek zaměstnavatel zasílá v elektronické podobě na elektronickou adresu určenou okresní správou sociálního zabezpečení. Jde-li o žádost o otcovskou, předává zaměstnavatel tuto žádost okresní správě sociálního zabezpečení podle věty první neprodleně po uplynutí podpůrčí doby podle § 38b, a jde-li o žádost o ošetřovné, předává zaměstnavatel tuto žádost po uplynutí podpůrčí doby podle § 40 nebo po vydání potvrzení o trvání potřeby ošetřování podle § 69 písm. a).“.

3. V § 97 se na konci odstavce 2 doplňuje věta „Pro předávání podkladů pro stanovení nároku na nemocenské platí odstavec 1 věta druhá obdobně.“.

4. V § 97 se na konci odstavce 6 doplňuje věta „Poklady uvedené v tomto odstavci zaměstnavatel nemusí předávat okresní správě sociálního zabezpečení v elektronické podobě postupem podle odstavce 1.“.

5. V § 97 odst. 7 se za slovo „odstavci“ vkládá text „1 a“.

6. V § 109 se za odstavec 8 vkládá nový odstavec 9, který zní:

„(9) Jde-li o zaměstnané osoby, za žádost o dávku podle odstavce 1 písm. b) se považuje též forma kopie originálu této žádosti, kterou zaměstnavatel předal okresní správě sociálního zabezpečení v elektronické podobě postupem podle § 97 odst. 1; to platí obdobně též pro podklady potřebné pro stanovení nároku na dávky a jejich výplatu podle odstavce 3 písm. c) a odstavců 4 až 8.“.

Dosavadní odstavec 9 se označuje jako odstavec 10.

ČÁST TŘETÍ ÚČINNOST

Čl. IV

§ 11

Tento zákon nabývá účinnosti dnem jeho vyhlášení, s výjimkou ustanovení § 6 odst. 2 věty poslední v části týkající se § 97 odst. 1 zákona o nemocenském pojištění a § 10, která nabývají účinnosti prvním dnem kalendářního měsíce následujícího po jeho vyhlášení.

Důvodová zpráva

Obecná část

1. Zhodnocení platného právního stavu

V souvislosti s výskytem koronaviru označovaného jako SARS CoV-2, k ochraně obyvatelstva a prevenci nebezpečí vzniku a rozšíření onemocnění COVID-19 způsobené tímto koronavirem došlo od 11. března 2020 k uzavření základních škol a v měsících březnu a dubnu k uzavírání školských zařízení nebo zvláštních dětských zařízení, popřípadě jiných obdobných zařízení pro děti, v jehož denní nebo týdenní péči dítě jinak je, a k uzavírání zařízení sociálních služeb (např. denní stacionáře). Na toto uzavírání, které bylo dlouhodobého charakteru (od března do června 2020), reagovalo Ministerstvo práce a sociálních věcí (dále jen „MPSV“) přijetím některých dočasných úprav k ošetřovnému upravenému v ustanovení § 39 zákona č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZNP“), a zpracováním zákona č. 133/2020 Sb., ve znění zákona č. 230/2020 Sb. a zákona č. 255/2020 Sb.; platnost opatření podle tohoto zákona skončila dnem 30. června 2020. Právní úprava finančního zabezpečení rodičů po několik měsíců pečujících o menší děti byla založena na zásadě, že těmto rodičům bude po dobu péče o dítě poskytována dávka nemocenského pojištění – ošetřovné – avšak za modifikovaných podmínek proti „obvyklému“ stavu.

Nejvýraznějšími odchylkami byly možnosti pobírat ošetřovné

- při péči o širší okruh osob (dětí), neboť došlo k rozšíření definice dětského zařízení o zařízení, která byla pro účely ošetřovného považována za dětské / školské zařízení, z důvodu jejichž uzavření bylo poskytováno ošetřovné (např. denní stacionáře), a ošetřovné bylo poskytováno osobám ve stupni závislosti bez ohledu na věk v těchto zařízeních umístěných,
- po celou dobu, po kterou trvalo uzavření zařízení nebo školy z důvodu mimořádného opatření při epidemii, nejdéle však do 30. června 2020,
- když zaměstnanec neumístil dítě do otevřené školy, školského zařízení nebo zvláštního dětského zařízení, popřípadě jiného obdobného zařízení pro děti, v jehož denní nebo týdenní péči dítě jinak je, s ohledem na možnost ohrožení jeho zdraví nebo zdraví jiných osob, které žijí s dítětem v domácnosti, v důsledku výskytu koronaviru označovaného jako SARS CoV-2 nebo z jiných vážných důvodů (např. pro výrazné omezení kapacity nebo provozní doby zařízení pro děti nebo školy),
- od 1. dubna 2020 do 30. června 2020 ve výši denního vyměřovacího základu za kalendářní den 80 % (podle „obecné“ úpravy je 60 %),
- z důvodu péče o dítě ve věku od 10 let, které nedovršilo 13 let věku,
- při opakovaném střídání dvou oprávněných (podle „obecné“ úpravy se mohou vystřídat pouze jednou),
- u zaměstnanců činných na základě dohody o pracovní činnosti a dohody o provedení práce účastných nemocenského pojištění.

2. Odůvodnění hlavních principů a nezbytnosti navrhované právní úpravy.

V současné době Česká republika čelí nástupu dalšího ataku koronavirové epidemie. Bez ohledu na to, zda bude mít charakter celostátní, nebo bude pouze o lokálního charakteru („dočasná ohniska“), bude zřejmě znovu docházet k vyhlášení protiepidemických opatření spočívajících mj. v uzavření školských zařízení nebo zvláštních dětských zařízení, popřípadě jiných obdobných zařízení pro děti, v jehož denní nebo týdenní péči dítě jinak je, (dále jen „zařízení pro děti“) a škol, do které dítě chodí, nebo jejich částí, přičemž doba jejich uzavření se bude řídit příslušným opatřením orgánu krizového řízení, Ministerstva zdravotnictví nebo krajské hygienické stanice. Nicméně i když nedojde k uzavření celého zařízení pro děti nebo školy, lze očekávat při výskytu dočasných ohnisek regulaci počtu přítomných dětí, což dětem znemožní v některých dnech docházku do tohoto zařízení nebo školy s nutností zajistit péči o tyto děti rodinou. Pro tyto děti bude ve skutečnosti takové zařízení uzavřeno. Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy (dále jen „MŠMT“) na tuto možnost reagovalo novelou školského zákona (zákona č. 564/2004 Sb., ve znění pozdějších předpisů), která byla provedena zákonem č. 349/2020 Sb., na základě které je škola povinna automaticky poskytnout dětem, žákům nebo studentům vzdělávání distančním způsobem, pokud nebude možná osobní přítomnost většiny dětí, žáků nebo studentů z nejméně jedné třídy, studijní skupiny nebo oddělení ve škole z důvodu krizového opatření vyhlášeného v souvislosti s krizovým stavem podle krizového zákona, z důvodu nařízení mimořádného opatření Ministerstva zdravotnictví nebo krajské hygienické stanice podle zákona o ochraně veřejného zdraví nebo z důvodu nařízení karantény.

Stejně jako MŠMT řeší, jak zajistit výuku při vyhlášení krizového opatření nebo nařízení mimořádného opatření spočívajícího v zákazu osobní přítomnosti žáků / studentů ve školách při výuce, je nutno z hlediska působnosti MPSV zajistit, aby rodiče dětí, na něž krizová / mimořádná opatření dopadnou, při delší nepřítomnosti v zaměstnání z důvodu péče o tyto děti nezůstali bez finančních prostředků. Současná dávka – ošetrovné – tak, jak je upravena v zákoně o nemocenském pojištění (dále jen „ZNP“) tuto funkci zcela neplní, neboť se poskytuje nejdéle po dobu 9 kalendářních dnů ve většině případů a po dobu 16 kalendářních dnů, jde-li o osamělého zaměstnance, který má v trvalé péči aspoň jedno dítě ve věku do 16 let, které neukončilo povinnou školní docházku (tuto dobu ani nelze přerušit). Protože lze očekávat, že (přínejmenším) mimořádná opatření Ministerstva zdravotnictví nebo orgánů hygieny budou vyhlášována za současné epidemiologické situace častěji, než tomu bylo doposud, je potřebné přijmout právní úpravu, která na tyto situace pamatuje a řeší je.

Navrhuje se proto, aby zaměstnanec byl po dobu své nepřítomnosti v práci při uzavření školy, školského zařízení a zařízení pro osoby závislé na péči (stacionáře) zabezpečen ošetrovným po celou dobu uzavření tohoto zařízení. Vychází se přitom z úprav obsažených v zákoně č. 133/2020 Sb. a z praktických zkušeností s aplikací tohoto zákona, který podstatně pomohl ve finančním zabezpečení rodin s malými dětmi. Navrhují se zejména tato opatření:

- prodloužit pro účely nároku na ošetrovné věk dětí z 10 let na 13 let,
- prodloužit podpůrnou dobu pro poskytování dávky z 9 kalendářních dnů, resp. 16 kalendářních dnů při osamělosti rodiče, na celou dobu uzavření školy nebo její části z důvodu trvání mimořádného opatření,

- poskytovat ošetrovné i zaměstnancům činným na základě dohody o pracovní činnosti a dohody o provedení práce,
- nárok na ošetrovné bude i na dítě, které má nařízenou karanténu,
- umožnit rodiči dítěte o ně pečovat až do věku 13 let, i když nemá s dítětem společnou domácnost,
- navýšit ošetrovné za kalendářní den na 80 % denního vyměřovacího základu.

Zároveň se jednoznačně stanoví období, za které se ošetrovné neposkytuje, například po skončení zaměstnání, v době školních prázdnin, ředitelského volna nebo při omezení výuky v jednotlivých dnech. Navrhované úpravy jsou přitom vázány na školní rok 2020/2021, tj. končí dnem 30. června 2021.

S ohledem na zkušenost z koronavirové krize v měsících březnu až červnu 2020 se také navrhuje zjednodušení administrativních procesů předávání dokumentů potřebných pro výplatu dávek, neboť se jeví některé současné praktické aspekty uplatňování a výplaty ošetrovného jako administrativně náročné a veřejností obtížně akceptovatelné. Jedním z těchto aspektů je (ihned na začátku procesu žádosti o dávku) potřeba vystavení potvrzení příslušného školského zařízení o skutečnosti, že je uzavřeno a že uvedené dítě je v tomto zařízení umístěno, kdy příslušný rodič (žadatel o dávku) musí nejprve požádat školské či obdobné zařízení o vystavení tohoto potvrzení, převzít jej, vyplnit další potřebné údaje a až následně tiskopis předat zaměstnavateli. Jedná-li se o školské zařízení s velkým počtem žáků a k jeho uzavření dojde v krátkém časovém intervalu i vícekrát za sebou, jeví se míra administrativní zátěže i na straně školských zařízení jako nadále obtížně obhajitelná.

Všeobecně rozšířený postup školských zařízení praktikovaný v jarních měsících roku 2020, vyvolaný reálnou celospolečenskou potřebou, kdy k vystavení potvrzení docházelo pouze elektronicky (bez zaručeného elektrického podpisu) a bylo zasíláno rodičům prostým e-mailem, se přitom za současné legislativní úpravy jeví být na hraně souladu s právní úpravou.

S ohledem na výše uvedené se navrhuje potvrzení školského zařízení o jeho uzavření z procesu žádosti o dávku zcela vypustit a nahradit jej čestným prohlášením žádajícího rodiče, s předpokladem oprávnění ke kontrole této skutečnosti ze strany příslušné okresní správy sociálního zabezpečení v případě vzniku pochybností o pravdivosti tohoto prohlášení.

Druhým zásadním praktickým aspektem je zjednodušení požadavků na formální náležitosti žádosti o dávky nemocenského pojištění, kdy zákon o nemocenském pojištění (subsidiárně správní řád) připouští pouze listinnou formu žádosti. V praxi to znamená, že vyplněnou žádost, např. o ošetrovné, musí zaměstnanec (žadatel) nejprve vyplněnou a podepsanou fyzicky předat svému zaměstnavateli a tento ji opět fyzicky předat příslušné okresní správě, přesto, že ostatní dokumenty zpravidla zasílá elektronicky; přílohu k žádosti o dávku je zaměstnavatel povinen zaslat přitom přímo elektronicky. Tím se fakticky dostává do situace, kdy část podkladů k dávce téhož zaměstnance zasílá povinně elektronicky a část podkladů předkládá povinně listinné formě.

Navrhuje se proto s cílem zjednodušit procesy předávání dokumentů, a tím zpřehlednit a potenciálně i urychlit vyřizování žádosti o dávky, zaslání žádosti o dávku nemocenského pojištění zaměstnavatelem příslušné okresní správě sociálního zabezpečení kvalifikovaným způsobem i ve formě kopie žádosti nebo podkladu s tím, že originál žádosti, který

zaměstnavatel povinně uschová, může být ex post při kontrole ze strany příslušné okresní správy sociálního zabezpečení na zaměstnavateli vyžádán.

3. Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy s ústavním pořádkem České republiky.

Navrhovaný zákon je v souladu s ústavním pořádkem České republiky a plně respektuje též Listinu základních práv a svobod.

4. Zhodnocení slučitelnosti navrhované právní úpravy s předpisy Evropské unie, judikaturou soudních orgánů Evropské unie nebo obecnými právními zásadami práva Evropské unie

Navrhovaný zákon je v souladu s předpisy Evropské unie, judikaturou soudních orgánů Evropské unie nebo obecnými právními zásadami práva Evropské unie.

Na předmět navrhované právní úpravy dopadá Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004 ze dne 29. dubna 2004 o koordinaci systémů sociálního zabezpečení, v platném znění, nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009 ze dne 16. září 2009, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení (ES) č. 883/2004 o koordinaci systémů sociálního zabezpečení, v platném znění, nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1231/2010 ze dne 24. listopadu 2010, kterým se rozšiřuje působnost nařízení (ES) č. 883/2004 a nařízení (ES) č. 987/2009 na státní příslušníky třetích zemí, na které se tato nařízení dosud nevztahují pouze z důvodu jejich státní příslušnosti.

5. Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy s mezinárodními smlouvami, jimiž je Česká republika vázána

Navrhovaný zákon je v souladu s mezinárodními smlouvami, jimiž je Česká republika vázána, podle čl. 10 Ústavy.

6. Předpokládaný hospodářský a finanční dopad navrhované právní úpravy na státní rozpočet, ostatní veřejné rozpočty, na podnikatelské prostředí České republiky, dále sociální dopady, včetně dopadů na rodiny a dopadů na specifické skupiny obyvatel, zejména osoby sociálně slabé, osoby se zdravotním postižením a národnostní menšiny

Předpokládá se, že uzavření škol a dalších zařízení pro osoby v nich umístěné, které patří do okruhu osob, při jejichž péči o ně může pečující osobě vzniknout nárok na ošetrovné podle tohoto návrhu, nebude plošné a že se nebude týkat v průměru na měsíc více než jedné desetiny případů nároku na ošetrovné uplatňovaných při plošném uzavření těchto zařízení v měsících březnu až červnu 2020, tj. nejvýše 15 000 osob. Předpokládá se uzavření takového zařízení v průměru po dobu 14 dnů.

Výplata dávky ošetrovného se tak oproti současnému stavu prodlouží v průměru o 5 dnů u osob, které již v současném stavu nárok na ošetrovné mají, (tj. pečující o děti do 10 let věku) a o 14 dnů u osob, které díky tomuto návrhu nárok na výplatu ošetrovného nově získají, (tj. pečující o děti od 10 do 13 let, popř. o děti, resp. osoby závislé na pomoci jiné osoby). Z celkového počtu případů odhadujeme, že cca 2/3 jsou osoby v první skupině a 1/3 ve skupině druhé.

Výdaje ze státního rozpočtu by při výše uvedených předpokladech činily měsíčně přibližně 87 mil. Kč v podobě výdajů na výplatu dávky měsíčně. Vycházejí z předpokladu, že změna finančního zabezpečení potřeby péče o děti po dobu uzavření škol nebude mít žádný vliv na podobu péče samotné, nebude mít návrh další vedlejší dopady do státního rozpočtu.

Návrh nemá dopady na rozpočty obcí a krajů.

7. Zhodnocení dopadů navrhovaného řešení ve vztahu k ochraně soukromí a osobních údajů

Navrhovaný zákon nebude mít žádné dopady na ochranu soukromí a osobních údajů.

8. Zhodnocení korupčních rizik

Navrhovaný zákon není spojen s žádnými korupčními riziky.

9. Zhodnocení dopadů na bezpečnost nebo ochranu státu a dopady na životní prostředí

Navrhovaný zákon nemá vliv na bezpečnost nebo obranu státu ani na životní prostředí.

10. Způsob projednání návrhu zákona

Navrhuje se, aby Sněmovna vyslovila s návrhem zákona souhlas již v prvním čtení dle § 90 odst. 2 zákona o jednacím řádu Poslanecké sněmovny, a to vzhledem k naléhavosti způsobené nástupem druhé vlny epidemie koronaviru.

Zvláštní část

K § 1

V souvislosti s epidemií onemocnění COVID-19 byla v březnu 2020 přijata řada opatření, a to i v oblasti sociální. Na úseku dávek nemocenského pojištění se jednalo o zákon č. 133/2020 Sb., o některých úpravách v sociálním zabezpečení v souvislosti s mimořádnými opatřeními při epidemii v roce 2020, který přinesl speciální a dočasnou úpravu týkající se ošetřovného z nemocenského pojištění. Situace ohledně onemocnění COVID-19 však je v současné době taková, že toto onemocnění neustoupilo a lze předpokládat, že toto onemocnění bude nadále ještě alespoň po určitou dobu významně ovlivňovat situaci ohledně zabezpečení péče o malé a menší děti v důsledku uzavírání škol nebo jednotlivých tříd či oddělení; podle změn ve školském zákoně se bude vzdělávání ve stanovených případech uskutečňovat distančním způsobem. Je proto potřebné přijmout i opatření v sociální oblasti, tj. na úseku nemocenského pojištění, pokud jde o poskytování ošetřovného; ošetřovné se bude poskytovat podle zákona o nemocenském pojištění s úpravami podle navrhovaného zákona.

Ustanovení § 1 zároveň vymezuje pojem „mimořádná opatření při epidemii“. Navrhuje se přesně specifikovat, která jednotlivá opatření se rozumí mimořádnými opatřeními při epidemii pro účely tohoto zákona. Navrhované úpravy jsou přitom vázány na školní rok 2020/2021, tj. končí nejpozději dnem 30. června 2021. Vychází se též z předpokladu, že pandemie takového rozsahu, které společnost aktuálně čelí, bude postupně slábnout, popř. bude vyvinuta účinná očkovací látka.

Uvádí se také formální vymezení vztahu k právním předpisům EU.

K § 2

Rozšiřuje se pojem „nařízení příslušného orgánu“ o uzavření dětského zařízení nebo školy tak, aby se za toto nařízení považovalo též opatření podle školských předpisů o uzavření z důvodu onemocnění COVID-19, neboť v některých případech dochází k uzavření na základě tohoto opatření, nikoliv příslušného orgánu (zejm. orgánu ochrany veřejného zdraví); tím se umožňuje reagovat na situaci uzavření vzniklou např. v důsledku nemožnosti zajistit chod zařízení nebo školy nikoliv pro karanténu ve škole, ale pro karanténu učitelů, přičemž důvod pro tuto karanténu nemusel nastat v důsledku onemocnění ve škole, ale nastal mimo školu.

Byl dále rozšířen okruh zařízení, jejichž uzavření zakládá nárok na dávku, o zařízení určené pro péči o osoby, které jsou závislé na pomoci jiné osoby aspoň ve stupni I (lehká závislost) podle zákona o sociálních službách. Ustanovení míří zejména na denní a týdenní stacionáře, které pečují o osoby v nějakém stupni závislosti podle zákona o sociálních službách a jejichž uzavření (např. obdobně jako tomu na jaře 2020 na základě krizového opatření vlády a později mimořádného opatření Ministerstva zdravotnictví) vyvolá potřebu zajistit péči o tyto osoby.

Dále ošetrovné bude poskytováno i nemocensky pojištěným zaměstnancům činným na základě dohody o pracovní činnosti (včetně výkonu zaměstnání malého rozsahu) a dohody o provedení práce. Důvodem tohoto rozšíření okruhu osob, které budou mít nárok na ošetrovné, jsou zkušenosti získané v průběhu jara 2020, kdy se ukázalo, že i tyto osoby je nutné, pokud pečují o dítě z důvodu přijatých mimořádných opatření při epidemii, s ohledem na délku jejich trvání finančně zabezpečit.

K § 3

Nárok na ošetrovné má podle této úpravy též zaměstnanec, který nemůže vykonávat v zaměstnání práci z důvodu péče o dítě ve věku od 10 let, které nedovršilo 13 let ke dni zákazu osobní přítomnosti dítěte v zařízeních a školách. Pro účely nároku na ošetrovné podle tohoto zákona se tedy navrhuje prodloužit věk dětí z 10 let na 13 let; zároveň nárok na ošetrovné bude i na dítě, které má nařízenou karanténu.

Nárok má i zaměstnanec, který pečuje o nezaopatřené dítě, které je závislé na pomoci jiné osoby aspoň ve stupni I (lehká závislost) podle zákona o sociálních službách a nemůže navštěvovat školu z důvodu jejího uzavření na základě mimořádného opatření při epidemii.

Rodiči dítěte se umožňuje o něj pečovat až do věku 13 let i v případech, kdy rodič nemá s dítětem společnou domácnost.

Zaměstnanec činný na základě dohody o pracovní činnosti nebo na základě dohody o provedení práce a zaměstnanec vykonávající zaměstnání malého rozsahu, kteří nejsou účastni nemocenského pojištění v kalendářním měsíci, v němž vznikla potřeba péče, mají nárok na ošetrovné též, pokud byli účastni nemocenského pojištění aspoň ve třech kalendářních měsících bezprostředně předcházejících kalendářnímu měsíci, v němž vznikla potřeba péče.

Jednoznačně se stanoví období, za které se ošetrovné neposkytuje, například po skončení zaměstnání, v době školních prázdnin nebo ředitelského volna. Důvodem tohoto ustanovení jsou zkušenosti získané při aplikaci zákona č. 133/2020 Sb., kdy vznikaly výkladové nejistoty, zda v uvedené dny ošetrovné náleží, či nikoli. Navrhuje se ošetrovné nevypláčet v době školních prázdnin i jiného volna, kdy je omezena výuka z jiného důvodu než z důvodu mimořádných opatření při epidemii, neboť za těchto okolností by rodič dítěte musel i jinak zajistit péči dítěte bez nároku na ošetrovné podle zákona o nemocenském pojištění. Při určení období školních prázdnin a volných dnů ve školním roce (ředitelské volno) se vychází z § 24 školského zákona a vyhlášky č. 16/2005 Sb., o organizaci školního roku.

Ošetrovné se nevypláčí za dny pracovního klidu v kalendářním týdnu, pokud zaměstnanci v tomto týdnu nevznikl nárok na výplatu ošetrovného ani za 1 kalendářní den, který měl být pro zaměstnance pracovním dnem v kalendářním týdnu a v němž potřeba péče trvala.

K § 4

Podpůrčí doba pro poskytování dávky se prodlužuje z 9 kalendářních dnů, resp. 16 kalendářních dnů při osamělosti rodiče, na celou dobu uzavření školy nebo její části z důvodu trvání mimořádného opatření. Standardní podpůrčí doba stanovená pro ošetrovné zákonem o nemocenském pojištění je s ohledem na průběh epidemie a zejména délku doby, na kterou jsou přijatá mimořádná opatření při epidemii, příliš krátká. Při dlouhodobějším uzavření škol a jiných zařízení, popř. karanténě je ovšem třeba zajistit péči o děti, resp. osoby, které do uzavřených zařízení nemohou docházet.

V rámci podpůrčí doby je možné vystřídání se v péči, a to i vícekrát, přičemž vystřídání není možné v jednom kalendářním dnu; podmínky nároku na ošetrovné a rozhodné období se přitom u každého oprávněného posuzují ke dni prvního převzetí péče.

K § 5

Stanovuje se, že denní výše ošetrovného činí 80 % denního vyměřovacího základu.

K § 6

Ošetrovné se vyplácí za jednotlivé kalendářní měsíce, a to za dny péče vykázané na předepsaném tiskopisu; v případě vystřídání se na tiskopisu uvádějí též dny, v nichž o dítě nebo jinou osobu pečoval druhý oprávněný.

Navrhuje se potvrzení školského zařízení (nebo jeho části) o jeho uzavření z procesu žádosti o dávku zcela vypustit a nahradit jej čestným prohlášením zaměstnance (žádajícího rodiče) o této skutečnosti. Na žádosti zaměstnanec uvede identifikační údaje dítěte (jméno, příjmení a rodné číslo) a název a adresa školského zařízení, které je uzavřeno, a proto dítě nemůže být v jeho péči. Zároveň se stanovují odchylky od zákona o nemocenském pojištění, které se týkají povinnosti školských zařízení a předkládání žádosti o ošetrovné.

K § 7

V případě vzniku pochybností o pravdivosti prohlášení zaměstnance o uzavření školského zařízení má okresní správa sociálního zabezpečení nebo jiný orgán nemocenského pojištění možnost ověření si uvedených skutečností přímo u školského zařízení. Stanoví se povinnost takovému zařízení sdělovat orgánu nemocenskému pojištění potřebné údaje.

K § 8

Nárok na služební volno s poskytnutím služebního příjmu podle zákona o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů má též příslušník bezpečnostního sboru, který nemůže vykonávat službu z důvodu péče o dítě nebo osobu uvedenou v § 3 odst. 1 písm. c). Podpůrčí doba se i v těchto případech prodlužuje na celou dobu uzavření školy nebo její části z důvodu trvání mimořádného opatření, resp. na celou dobu trvání karantény.

K § 9 – Přejchodná ustanovení

Stanoví se zpětná účinnost zákona od 1. září 2020. Ošetřovné vyplacené od tohoto data do nabytí účinnosti zákona ve výši 60 % denního vyměřovacího základu se zpětně doplatí do výše 80 % výši 60 % denního vyměřovacího základu. Prodloužená podpůrčí doba platí i v případě, že podpůrčí doba podle zákona o nemocenském pojištění již uplynula přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona. To platí i pro služební volno s poskytnutím služebního příjmu podle zákona o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů.

K § 10 – Změna zákona o nemocenském pojištění

V § 97 odst. 1 se navrhuje umožnit zaslání žádosti o dávku nemocenského pojištění a dalších podkladů zaměstnavatelem příslušné okresní správě sociálního zabezpečení kvalifikovaným (zaručeným) způsobem (datovou schránkou, e-mailem opatřeným elektronickým podpisem) i ve formě kopie (skenu), přičemž se stanovuje, že postačí i forma prosté kopie (okopírovaný dokument bez úředního ověření). Zároveň může ČSSZ stanovit na internetových stránkách další podrobnosti, např. definovat, že v jedné datové zprávě může být maximálně jedna žádost s podklady, stanovit formát přílohy a případně i její velikost. Pro zasílání podání platí § 162.

V návaznosti na změnu v § 97 odst. 1 se v § 96 zaměstnavateli ukládá povinnost uchovávat originály žádostí a podkladů, jejichž kopie předal okresní správě sociálního zabezpečení stanoveným postupem podle § 97 odst. 1 s tím, že originál žádosti může být ex post při kontrole ze strany příslušné okresní správy sociálního zabezpečení na zaměstnavateli vyžádán.

V § 97 odst. 2 se stanoví, že postup podle odstavce 1 se vztahuje i na podklady pro nemocenské, které nebyly předávány elektronicky, a naopak v § 97 odst. 6 se umožňuje postup podle odstavce 1 nepoužívat na předávání podkladů uvedených v odstavci 6 – jedná se o podklady vztahující se ke srážkám z dávek; zaměstnavatel zde bude mít vzhledem k velké různorodosti těchto podkladů možnost výběru, zda využije elektronické předávání podkladů, nebo zda i nadále bude podklady zasílat v listinné podobě.

V § 109 v novém odstavci 9 pak výslovně stanoví, že i kopie zaslaná zaměstnavatelem okresní správě sociálního zabezpečení stanoveným postupem podle § 97 odst. 1 se považuje za žádost o dávku. Z hlediska rychlosti a efektivity zpracování je podstatné, aby okresní správa sociálního zabezpečení mohly řízení o dávce nemocenského pojištění zahájit, aniž by musely mít k dispozici originál žádosti o dávku v písemné podobě, který by byl doručován poštovní přepravou.

K § 11

Vzhledem k uvedené nezbytnosti a časové naléhavosti se z důvodu obecného zájmu navrhuje stanovit účinnost části první (§ 1 až 9) dnem vyhlášení zákona s výjimkou § 6 odst. 2 věty poslední v části týkající se § 97 odst. 1 zákona o nemocenském pojištění a § 10, které nabývají účinnosti prvním dnem kalendářního měsíce následujícího po jeho vyhlášení.

Ustanovení § 6 odst. 2 věty poslední v části této věty, která se týká se § 97 odst. 1 zákona o nemocenském pojištění, navazuje na změny § 10, tudíž je třeba, aby nabyly účinnosti společně.

Ustanovení § 10 se týká povinnosti zaměstnavatelů předávat žádosti a podklady OSSZ stanoveným způsobem elektronicky, a tudíž je třeba, aby i zde byl zachován určitý minimální čas na přípravu tohoto postupu.

Toto řešení je plně v souladu s ustanovením § 3 odst. 4 zákona č. 309/1999 Sb., o Sbírce zákonů a o Sbírce mezinárodních smluv, ve znění pozdějších předpisů.

Předkladatel:

Marian Jurečka, v. r.

Jan Bartošek, v. r.

Pavla Golasowská, v. r.

Stanislav Juránek, v. r.

Jan Čížinský, v. r.

Vít Kaňkovský, v. r.

Ondřej Benešík, v. r.

Jiří Míhola, v. r.

Marek Výborný, v. r.